

Paćławska, Ewa

"Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin", Kazimiera Pastusiak, Warszawa 2007 : [recenzja]

Etnolingwistyka 21, 368

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kazimiera Pastusiak, *Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin*, Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2007, 423 s.

Analiza nazw roślin, interpretowanych na tle etnograficznym, a więc w kontekście wierzeń, obzędów i praktyk, daje w efekcie obraz pogłębiony, w którym język i kultura stanowią nierozdzielny całość. Książka jest próbą ukazania wyobrażeń roślin i ich specyficznego funkcjonowania w kulturze ludowej. Ma charakter słownikowy. Autorka wyróżnia trzy grupy roślin: drzewa i krzewy, rośliny uprawne i rośliny lecznicze (dziko rosnące). Każdą z nich opatruje ogólnym komentarzem, dotyczącym nazw roślin i ich obrazu kulturowego..

W każdej części znajdują się szczegółowe charakterystyki poszczególnych przedstawicieli danej grupy, np. wśród drzew opisuje kolejno bez, brzozę, dąb, jarzębinę itp. Pojedyncze hasło otwiera część nazewnictwa – autorka zestawia nazwy rośliny, objaśnia ich pochodzenie i wskazuje na podstawę onomazjologiczną; drugą część stanowi komentarz kulturowy, czyli opis wierzeń na temat danej rośliny oraz jej zastosowania w praktykach gospodarskich, leczniczych, magicznych i obrzędowych.

Pogłębiona analiza nazw roślin ma jeszcze inny cel. Autorka za podstawę materiałową przyjmuje nazwy roślin oraz wierzenia i praktyki z terenów wschodniego pogranicza – polsko-ukraińsko-białoruskiego. Stąd ujęta szeroko problematyka nazw roślin zostaje usytuowana na konkretnym, a zarazem szerokim i poznawczo inspirującym tle kulturowym; zaś pogranicze jawi się w kolejnej odsłonie.

EP

Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana, red. Jan Adamowski, Józef Styk, Lublin: Wyd. UMCS, 2009, t. 1, *Tradycja: wartości i przemiany*, 220 s., t. 2, *Tradycja w tekstach kultury*, 202 s.

Dwutomowa praca zbiorowa jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana”, zorganizowanej w maju 2007 roku w Baranowie Sandomierskim. Przedstawia różne aspekty tradycji i jej wielorakie wpływy na współczesność.

Tom pierwszy składa się z czterech części: *O różnym pojmowaniu tradycji*, *Tradycja a systemy wartości i norm*, *Przemiany tradycji* oraz *Tradycja a tożsamość*. Tradycja jest w nim ujmowana od strony teoretyczno-kulturowej (artykuły: A. Gomóły, J. Styka, E. Kosowskiej, J. Janiszewskiej) oraz w odniesieniu do współczesnych teorii społecznych (G. Studnicki, M. Wieruszewska). Przedmiotem oglądu stały się też współczesne funkcje kultury tradycyjnej (J. Adamowski). W drugiej części przedmiotem refleksji uczyniono m.in. wartości rodzinne (U. Kusio), plany życiowe młodzieży wiejskiej (E. Michałowska), podstawy etosu pracy przedsiębiorców (J. Jezior) oraz anomie w życiu mieszkańców wsi (K. Szafranec). Duża grupa artykułów dotyczy zjawiska przemian: tradycji romantycznych (B. Płonka-Syroka), życia góralskiej subkultury etnicznej w Ameryce (A. Brzozowska-Krajka) i migrantów (I. Bukraba-Rylska). W części tej znajdują się także artykuły omawiające polską transformację ustrojową (A. Kolasa-Nowak) oraz rolę pamięci historycznej w kulturze ponowoczesnej (A. Radomski). Ostatnia część tego tomu dotyczy roli tradycji w kształtowaniu się tożsamości społecznej (I. Machaj) i kulturowej mieszkańców wsi (Z. Seręga, M. Dziekanowska) oraz tożsamości nietradycyjnych (R. Bomba).

Tom drugi składa się z pięciu części: *Tradycja a kultury narodowe*, *Tradycja a sacrum*, *Tradycja a język*, *Tradycja w obrzędowości* oraz *Tradycja w sztuce*. W części pierwszej zaprezentowano rolę tradycji w kulturze mniejszości religijnych (muzułmańskich – B. Abdallah) i etnicznych (kulturze romskiej – M. Głowacka-Grajper), w tradycji Spisza (H. Grochola-Szczepanek) i Bukowiń-